25768 ـ خواب و رویا

سوال

امیدوارم بتوانید مرا در این سرگردانی کمک کنید. من پنج روز پیش نماز استخاره خواندم و از الله خواستم اگر در توانم باشد یک غیر مسلمان را مسلمان کنم و راه درست را به او نشان دهم و این به سبب محبت بسیاری است که به اسلام و خداوند دارم. من به شدت شیفتهٔ این ایده هستم چون این آرزوی من در این زندگی است که حتی برای یک بار در زندگی‌ام چنین کاری کنم چون خدا را از ته قلبم خیلی دوست دارم. من در نماز استخاره از خداوند خواسته‌ام که اگر این آرزو محقق می‌شود آن را به من نشان دهد و همچنین از او خواسته‌ام که مرا به این راه هدایت کند.

اما امروز صبح خواب دیدم که من و پسرعمویم به تعطیلات رفته‌ایم و در یک هتل هستیم و دیدم که شرابی سبز رنگ به دست گرفته‌ایم و خیلی مشتاقیم که مزه‌اش کنیم و واقعا هم مزه‌اش کردیم. بعد از مدت کوتاهی دیدم که برادر بزرگم وارد شد و من و پسرعمویم به شدت ترسیدیم. سپس خواهر بزرگم را دیدم که شلواری سیاه پوشیده بود و می‌دوید و سگی قهوه‌ای رنگ او را دنبال می‌کرد.

هنگامی که این خواب را می‌دیدم بسیار ترسیده بودم و ترسیدم که نکند گناهی مرتکب شده‌ام و وقتی بیدار شدم به پهلوی چپ بودم و احساس آرامش کردم که این فقط یک خواب بوده. ساعت پنج و نیم بود و باید سریع نماز صبح را می‌خواندم و هنگام نماز بسیار خوشحال بودم و در دلم احساس زیبایی بود و احساس می‌کردم این یعنی خداوند با من است و از درون من آگاه است. من قبلا چنین احساسی را تجربه نکرده بودم و معنایش را نمی‌دانم. آیا باید به خوابی که دیدم گوش دهم یا به دلم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

بدان که آنچه شخص در خواب خود می‌بیند بر دو نوع است:

۱ـ رؤیا (خواب خوبی که از سوی خداوند است).

۲ـ خواب‌های پریشان.

و این خواب‌های پریشان نیز به دو نوع تقسیم می‌شود:

۱ـ ترساندن شیطان.

۲ـ سخن درون (آنچه انسان در بیداری به آن فکر کرده و ذهنش را مشغول کرده است).

می‌توان گفت آنچه انسان در خواب می‌بیند سه نوع است:

۱ـ رؤیایی از سوی الله.

۲ـ ترساندنی از سوی شیطان.

۳ـ سخن درون (افکار انسان که در خوابش می‌آید).

آنچه در صحیح مسلم به شمارهٔ (۲۲۶۳) از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت شده دال بر همین تقسیم است آنجا که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: ««نزدیک قیامت کمتر اتفاق می‌افتد که رؤیای مسلمان دروغ از آب درآید؛ و راستگوترین شما در زمینهٔ رؤیا، راستگوترین شما در سخن است و رؤیای مسلمان بخشی از چهل و پنج بخش نبوت است و رؤیا بر سه نوع است: رؤیای نیک که بشارتی است از سوی الله و رؤیای غمگین‌سازی که از سوی شیطان است و رؤیایی بر اساس سخنانی که انسان در درون با خود می‌گوید، پس هرگاه کسی از شما چیزی را دید که ناخوشایند بود برخیزد و نماز بگزارد و آن را به مردم نگوید...».

و از عوف بن مالک از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمود: «رؤیا بر سه نوع است: از جمله ترس‌هایی که از سوی شیطان القا می‌شود تا با آن فرزند آدم را غمگین کند و از جملهٔ آن چیزهایی است که شخص در حال بیداری درونش به آن مشغول می‌شود و سپس آن را در خواب می‌بیند و از جملهٔ آن بخشی از چهل و شش بخش نبوت است» (صحیح سنن ابن ماجه: ۳۱۵۵).

و از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمود: «رؤیا سه [نوع] است: بشارتی از سوی الله و حدیث نفس و ترساندنی از سوی شیطان. پس هرگاه یکی از شما رؤیایی دید که از آن خوشش آمد اگر خواست آن را بازگو کند و اگر چیزی دید که آن را دوست ندارد آن را به کسی نگوید و برخیزد و نماز بگزارد» (صحیح سنن ابن ماجه: ۳۱۵۴).

این‌ها برخی از احادیث نبوی است که نشان می‌دهد شخص رؤیا دیده باید در برابر آنچه در خواب می‌بیند چه آدابی را پیشه سازد:

۱ـ از ابوقَتاده روایت است که گفت: پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «رؤیای نیک از سوی الله است و خواب بد از سوی شیطان، پس هرگاه کسی از شما خواب بدی دید که او را ترساند به سمت چپ خود آب دهان بیندازد و از شر آن به

الله پناه ببرد که به او زیانی نخواهد رساند» (بخاری: ۳۲۹۲).

۲ـ از ابوسَلَمه روایت است که گفت: من گاه خوابی می‌دیدم که بر اثر آن مرا [مانند کسی که تب دارد] می‌پوشاندند، با این حال که تب نداشتم، پس ابوقَتاده را دیدم و این را به او گفتم. او گفت: از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ شنیدم که می‌فرمود: «رؤیا از سوی الله است و خواب بد از سوی شیطان، پس هرگاه کسی از شما خواب بدی دید که آن را دوست نداشت سه بار به سمت چپ خود فوت کند و از شر آن به الله پناه ببرد که به او زیانی نخواهد رساند» (مسلم: ۲۲۶۱).

۳ـ از ابوهریره روایت است که گفت: رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «هرگاه کسی از شما خوابی دید که آن را بد می‌داند به پهلوی دیگر شود و سه بار به سمت چپش آب دهان بیندازد و از الله خیر آن را بخواهد و از شر آن به او پناه ببرد» (صحیح سنن ابن ماجه).

۴- از جابر از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که ایشان فرمود: «هرگاه کسی از شما خوابی دید که آن را بد می‌دارد به سمت چپش سه بار آب دهان بیندازد و سه بار از شیطان به الله پناه ببرد و از پهلویی که بر آن خوابیده به پهلوی دیگر بخوابد» (مسلم: ۲۲۶۲).

۵- پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ تفاوت میان رؤیا (خواب نیک) و حلم (خواب بد) را بیان کرده است. از ابوسعید خُدری روایت است که ایشان از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ شنید که می‌فرمود: «هرگاه کسی از شما رؤیایی دید که دوستش دارد، آن از سوی الله است پس حمد الله را برایش به جا بیاورد و آن را بازگو کند و اگر چیزی جز آن دید که آن را بد می‌دارد این از سوی شیطان است، بنابراین از شر آن [به الله] پناه ببرد و آن را برای کسی بازگو نکند زیرا به او زیانی نخواهد رساند» (به روایت بخاری: ۷۰۴۵). بنابراین مشخص می‌شود که رویای نیک و خوشحال کننده از سوی الله است و خواب بدی که انسان از آن ناراحت می‌شود حلم است و از سوی شیطان است و باید از شر آن به الله پناه ببرد.

۶- از ابوهریره روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «... پس اگر یکی از شما چیزی را دید که دوست نداشت برخیزد و نماز بخواند و آن را به مردم نگوید» (مسلم: ۲۲۶۳).

۷ـ از جابر از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که یک اعرابی به نزد ایشان آمد و گفت: در خواب دیدم که سرم قطع شده و من در پی آن هستم، پس پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ ایشان را نکوهش کرد و فرمود: «از بازی کردن شیطان با خودت در خواب [کسی را] آگاه نکن» (مسلم: ۲۲۶۸).

می‌توان مهمترین آداب مربوط به خواب برای کسی که خواب بدی دیده را از این احادیث برگرفت که مهمترین آنها این آداب هستند:

۱ـ اینکه بداند این خواب بد از سوی شیطان است که می‌خواهد او را غمگین کند بنابراین باید شیطان را ناامید کند و به

خوابی که دیده توجه نکند.

۲ـ از شیطان رجیم به الله پناه ببرد (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بگوید).

۳ـ از شر این خواب بد به الله پناه ببرد.

۴- سه بار به سمت چپ خود فوت کند (همراه با کمی آب دهان). با دقت در روایاتی که دربارهٔ این ادب آمده متوجه می‌شویم که در این احادیث از فوت کردن و آب دهان انداختن سخن به میان آمده که شاید منظور این باشد که شخص همراه با کمی آب دهن به سمت چپش فوت کند.

۵- اینکه آن خواب بد را برای کسی تعریف نکند.

۶- از پهلویی که بر آن خوابیده به پهلوی دیگر بخوابد، یعنی اگر بر دست چپ خود خوابیده بر پهلوی راست بخوابد و برعکس.

۷ـ اینکه برخیزد و نماز بخواند.

اگر بنده به این آداب پای‌بند باشد امید است که این خواب بد به او زیانی نرساند، چنانکه در این نصوص آمده است، و الله اعلم.